ЯРОШЕНКО А. С.,
аспірант кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності органів внутрішніх справ
(Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ)

УДК 342.9

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА В ГАЛУЗІ НАСІННИЦТВА Й РОЗСАДНИЦТВА

Стаття присвячена дослідженню адміністративної відповідальності за порушення загальнообов'язкових правил і норм у галузі насінництва й розсадництва в Україні. На основі аналізу чинного законодавства сформульовано визначення адміністративної відповідальності в галузі насінництва й розсадництва, а також надається класифікація адміністративних правопорушень у зазначеній сфері.
Ключові слова: *адміністративна відповідальність, законодавство, насінництво й розсадництво, адміністративне правопорушення.*

Статья посвящена исследованию административной ответственности за нарушение общеобязательных правил и норм в области семеноводства и рассадничества в Украине. На основе анализа действующего законодательства сформулировано определение административной ответственности в области семеноводства и рассадничества, а также предоставляется классификация административных правонарушений в указанной сфере.
Ключевые слова: *административная ответственность, законодательство, семеноводство и рассадничество, административное правонарушение.*

The article investigates administrative responsibility for violation of mandatory rules and regulations in seed growing and seedling in Ukraine. On the basis of current legislation the definition of administrative responsibility of the seed growing and seedling has been formulated and the classification of administrative offenses in this area has been provided.
Key words: *administrative responsibility, legislation, seed growing and seedling, administrative offense.*

Вступ. На сьогодні в Україні спостерігається значне зростання кількості правопорушень, у тому числі в галузі насінництва й розсадництва, що зумовлено складною політичною ситуацією та проблемами економічного характеру. Подолання негативних наслідків такої ситуації вимагає консолідованої і злагодженої роботи всіх державних інституцій. Саме на державні органи покладається завдання щодо здійснення заходів задля належного забезпечення державного контролю, що має на меті зміцнення законності й суттєве зменшення кількості правопорушень. Варто зазначити, що в Україні здійснюється оптимізація системи центральних органів виконавчої влади. Так, державний орган, на який було покладено реалізацію державної політики у сферах здійснення державного нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі, – Державна інспекція сільського господарства України – перебуває в стані ліквідації, а її функції розподілені між іншими державними органами. Зокрема, функції зі здійснення сертифікації насіння та садивного матеріалу мають відійти до відання

Державної служби з питань безпечності харчових продуктів і захисту споживачів [1]. Для виконання зазначених завдань суб'єктами владних повноважень застосовуються заходи державного примусу. Так, у боротьбі з правопорушеннями у сфері насінництва й розсадництва вирішальну роль відіграє адміністративна відповідальність. У зв'язку з оптимізацією системи державних органів змінюється також нормативно-правова база, що викликає певні труднощі в застосуванні законодавства, зокрема щодо притягнення до адміністративної відповідальності, яке сьогодні є незлагодженим і суперечливим.

Питання адміністративної відповідальності в галузі насінництва й розсадництва досліджувалося такими вченими в галузі права, як В.Б. Авер'янов, С.М. Алфьоров, К.С. Вельський, І.Я. Голосніченко, С.Г. Стеценко та інші. Проте окремі аспекти законодавчого забезпечення адміністративної відповідальності, зокрема відповідальності за порушення загальнообов'язкових правил і норм у галузі насінництва й розсадництва, залишаються недостатньо дослідженими, а отже, їх вивчення набуває особливої актуальності.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження адміністративної відповідальності за порушення загальнообов'язкових правил і норм у галузі насінництва й розсадництва в Україні.

Для досягнення зазначеної мети необхідне вирішення таких завдань:

– характеристика особливостей чинного законодавства про адміністративну відповідальність у галузі насінництва й розсадництва;

– визначення адміністративної відповідальності в галузі насінництва й розсадництва;

– надання класифікації адміністративних правопорушень у зазначеній сфері;

– розроблення пропозицій щодо покращення законодавства про адміністративну відповідальність у галузі насінництва й розсадництва.

Відповідно, новизна роботи полягає в розробленні визначення адміністративної відповідальності в галузі насінництва й розсадництва, наукова класифікація адміністративних правопорушень у зазначеній галузі.

Результати дослідження. На сьогодні в Україні відсутнє законодавче визначення поняття «адміністративна відповідальність». Проте особливих труднощів у правозастосовній діяльності такий порядок справ не викликає, а визначення адміністративної відповідальності, сформульовані вченими-адміністративістами, не містять суттєвих відмінностей. Варто зазначити, що в науковій літературі побутує думка щодо необхідності саме нормативного визначення вищезгаданого поняття, оскільки, «для того щоб поняття використовувалося в суспільстві ефективно, запам'ятовувалось людьми, ставало часткою їх правосвідомості, йому потрібно дати визначення в законодавчому акті» [2]. Для прикладу наведемо кілька визначень адміністративної відповідальності:

– І.Я. Голосніченко під адміністративною відповідальністю розуміє «різновид юридичної відповідальності, що являє собою сукупність адміністративних правовідносин, які виникають у зв'язку із застосуванням уповноваженими органами (посадовими особами) до осіб, що вчинили адміністративний проступок, передбачених нормами адміністративного права особливих санкцій – адміністративних стягнень» [3, с. 430];

– С.М. Алфьоров розглядає адміністративну відповідальність як «різновид правової відповідальності, специфічна форма негативного реагування з боку держави в особі її компетентних органів на відповідну категорію протиправних проявів (передусім адміністративних проступків), згідно з якою особи, що скоїли ці правопорушення, повинні дати відповідь перед повноваженим державним органом за свої неправомірні дії і понести за це адміністративні стягнення в установлених законом формах і порядку» [4, с. 82];

– С.Г. Стеценко визначає адміністративну відповідальність, як «різновид юридичної відповідальності, що полягає в застосуванні до осіб, які вчинили адміністративні проступки, особливих санкцій – адміністративних стягнень» [5, с. 227].

Отже, можна зробити висновок, що проблем у зв'язку з відсутністю законодавчого визначення поняття «адміністративна відповідальність» немає, оскільки науковці більш-менш однаково розуміють правову природу адміністративної відповідальності. Проте, оскільки

в чинному законодавстві вживається поняття «адміністративна відповідальність» (зокрема Глава 2 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) має назву «Адміністративне правопорушення і адміністративна відповідальність»), тому все ж варто закріпити визначення цього поняття в нормативно-правовому акті.

На основі аналізу наукової юридичної літератури, зокрема запропонованих ученими-адміністративістами визначень поняття «адміністративна відповідальність», можна сформулювати визначення адміністративної відповідальності в галузі насінництва й розсадництва як різновиду юридичної відповідальності, що полягає в застосуванні уповноваженими органами (посадовими особами) за неухильного дотримання процесуальних норм особливих санкцій, передбачених нормами адміністративного права, адміністративних стягнень до осіб, які порушили загальнообов'язкові правила та норми в галузі насінництва й розсадництва.

Відповідно до ст. 92 Конституції України, виключно законами України визначаються діяння, які є адміністративними правопорушеннями, і відповідальність за них [6]. Адміністративна відповідальність визначається різними нормативно-правовими актами, основним із яких є КУпАП.

Аналіз чинного законодавства дає змогу здійснити таку класифікацію адміністративних правопорушень у галузі насінництва й розсадництва залежно від методів адміністративно-правового регулювання:

– технічне регулювання – правове регулювання відносин у сфері встановлення, застосування та виконання обов'язкових вимог до продукції або пов'язаних із нею процесів, систем і послуг, персоналу й органів, а також перевірка їх дотримання шляхом оцінювання відповідності та/або ринкового нагляду [7]. Адміністративна відповідальність передбачена відповідними статтями КУпАП: ст. 52 «Псування і забруднення сільськогосподарських та інших земель», ст. 83 «Порушення правил застосування, зберігання, транспортування, знешкодження, ліквідації та захоронення пестицидів і агрохімікатів, токсичних хімічних речовин та інших препаратів», ст. 83-1 «Порушення законодавства про захист рослин», ст. 104-1 «Порушення порядку та умов ведення насінництва та розсадництва», ст. 105 «Порушення вимог щодо виконання фітосанітарних заходів», ст. 106 «Ввезення в Україну, вивезення з України, транзит через її територію, вивезення з карантинних зон або ввезення до них об'єктів регулювання, які не пройшли фітосанітарного контролю», ст. 167 «Введення в обіг або реалізація продукції, яка не відповідає вимогам стандартів», ст. 169 «Передача замовнику або у виробництво документації, яка не відповідає вимогам стандартів», ст. 170 «Недодержання стандартів при транспортуванні, зберіганні і використанні продукції», ст. 170-1 «Введення в обіг продукції, щодо якої немає сертифіката відповідності або свідоцтва про визнання відповідності чи декларації про відповідність, а також неправомірне застосування національного знака відповідності», ст. 172-1 «Порушення встановленого порядку видачі сертифіката відповідності»;

– легалізація (державна реєстрація, ліцензування), адміністративна відповідальність передбачена ст. 166-10 «Порушення вимог законодавства з питань видачі документів дозвільного характеру», ст. 166-11 «Порушення законодавства про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців», ст. 166-12 «Порушення законодавства про ліцензування певних видів господарської діяльності» КУпАП;

– податкове регулювання – дотримання загальнообов'язкових правил і норм, які встановлюються в межах цього методу регулювання, забезпечуються адміністративною відповідальністю юридичних і фізичних осіб – платників податків, визначеною Податковим кодексом України, й установленою КУпАП відповідальністю посадових осіб підприємств, установ та організацій. За вчинення правопорушень у податковій сфері відповідальність передбачена в Розділі II Податкового кодексу, зокрема Главами 11 «Відповідальність» і 12 «Пеня». КУпАП передбачені такі види порушень у сфері податкового регулювання: ст. 163-13 «Порушення порядку приймання готівки для подальшого її переказу», ст. 163-15 «Порушення порядку проведення готівкових розрахунків та розрахунків з використанням електронних

платіжних засобів за товари (послуги)», ст. 164-1 «Ухилення від подання декларації про доходи», ст. 165-1 «Порушення законодавства про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», частин 3–6 ст. 166-6 «Порушення порядку припинення юридичної особи», ст. 188-23 «Перешкоджання уповноваженим особам органів доходів і зборів у проведенні перевірок»;

– митно-тарифне регулювання, види правопорушення в сфері відносин, що виникають при перетині митного кордону України, визначені ст. ст. 468–485 Глави 68 «Види порушень митних правил та відповідальність за такі правопорушення» Розділу XVIII «Порушення митних правил та відповідальність за них» Митного кодексу України.

– захист економічної конкуренції – змагання між суб'єктами господарювання з метою здобуття завдяки власним досягненням переваг над іншими суб'єктами господарювання, унаслідок чого споживачі, суб'єкти господарювання мають можливість вибирати між кількома продавцями, покупцями, а окремий суб'єкт господарювання не може визначати умови обігу товарів на ринку [8]. Адміністративна відповідальність передбачена такими статтями КУпАП: ст. 164-3 «Недобросовісна конкуренція», ст. 166-1 «Зловживання монопольним становищем на ринку», ст. 166-2 «Неправомірні угоди між підприємцями», ст. 166-4 «Порушення порядку подання інформації та виконання рішень Антимонопольного комітету України та його територіальних відділень», ст. 166-11 «Порушення законодавства про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців»;

– цінове регулювання, адміністративна відповідальність передбачена КУпАП, а саме: ст. ст. 165-2 «Порушення порядку формування та застосування цін і тарифів» та 188-3 «Невиконання законних вимог посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з контролю за цінами».

Варто зазначити, що притягнення до адміністративної відповідальності, зокрема, за порушення загальнообов'язкових правил і норм у галузі насінництва й розсадництва має відбуватися за неухильного додержання процесуальних норм права. Особливістю КУпАП є наявність у ньому як норм матеріального права, так і норм процесуального права. Порядок провадження у справах про порушення загальнообов'язкових правил і норм у галузі насінництва й розсадництва регулюється Розділом III «Органи, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення» та Розділом IV «Провадження в справах про адміністративні правопорушення» КУпАП. Так, протоколи про адміністративні правопорушення мають право складати особи, визначені в ст. 255 КУпАП, а органи (посадові особи), уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення, визначені в ст. 213 КУпАП [9].

Висновки. Отже, законодавство про адміністративну відповідальність за порушення загальнообов'язкових правил і норм у галузі насінництва й розсадництва складається з Кодексу України про адміністративні правопорушення та інших нормативно-правових актів.

На сьогодні в Україні відсутнє нормативно визначене поняття «адміністративної відповідальності», проте цей термін уживається в чинному законодавстві, а тому є необхідність закріплення його визначення в нормативно-правовому акті. На думку автора, найбільш доцільно навести таке визначення було б шляхом унесення змін до КУпАП, оскільки в назві Глави 2 вищезгаданого акта міститься словосполучення «адміністративна відповідальність».

Під адміністративною відповідальністю в галузі насінництва й розсадництва варто розуміти різновид юридичної відповідальності, що полягає в застосуванні уповноваженими органами (посадовими особами) за неухильного дотримання процесуальних норм особливих санкцій, передбачених нормами адміністративного права, адміністративних стягнень до осіб, які порушили загальнообов'язкові правила й норми в галузі насінництва та розсадництва.

Список використаних джерел:

1. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади : Постанова КМУ від 10 вересня 2014 р. № 442 // Урядовий кур'єр. – 16.09.2014. – № 169.

2. Вельский К.С. Административная ответственность: генезис, основные признаки, структура / К.С. Вельский // Государство и право. –1999. – № 12. – С. 20–25.

3. Голосніченко І.Я. Адміністративне право України. Академічний курс / І.Я. Голосніченко ; під. ред. В.Б. Авер'янова. – К. : Юридична думка, 2004. – Т. 1. – 2004. – 584 с.

4. Алфьоров С.М. Адміністративне право. Загальна частина : [навчальний посібник] / С.М. Алфьоров, С.В. Ващенко, М.М. Долгополова, А.П. Купін. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 216 с.

5. Стеценко С.Г. Адміністративне право України : [навчальний посібник] / С.Г. Стеценко. – К. : Атіка, 2009. – 640 с.

6. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

7. Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності : Закон України від 01 грудня 2005 р. № 3164-IV, зі змін. та доп. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2006. – № 12. – С. 488. – Ст. 101.

8. Про захист економічної конкуренції : Закон України від 11 січня 2001 р. № 2210-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2001. – № 12. – Ст. 64.

9. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122.